- נערך באידיש -

בס"ד

יקרא דמלכא

שיחות התחזקות והתעלות

שנאמרו ע"י

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לבחורי חמד

די גרויסע לעכטיגקייט וואס שיינט אריין אין אונז יו"ט פסח

יו"ל ע"י

מכון שפה ברורה

שע"י חסידי קאסוב

חג הפסח שנת תשפ"ב לפ"ק

- גליון ט -

כל הוצאת עריכת והו"ל של הגליון

ע"י ידידינו הרב החסיד המפואר

הרוצה בעילום שמו

לכבוד השמחה הגדולה בחצרות קדשינו

שמחת נישואי נכדו של

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הרב **אברהם העשיל אונגער** שליט"א

בן חדב"נ הרה"ג **רבי משה אליקים בריעה** שליט"א

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שזכות השמחה יעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא, ויזכה לרוות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח שיחי' מתוך שמחה שלות הנפש והרחבת הדעת, ושיזכה לראות ברכה בכל מעשי ידיו, ואך ברכה והצלחה יהיה מנת חלקו כל הימים

נדבת ידידינו הרב החסיד המפואר

רבי **משה גראסס** הי"ו

לעילו נשמת אביו

הרה"ח ר' נפתלי ב"ר אהרן מנחם ע"ה

נלב"ע ו' ניסן, תשע"ד לפ"ק

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail
יש לפנות להמערכת
במס' 917-686-5892
או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:
ישר
Publishing & Production
718.484.2189

די גרויסע לעכטיגקייט
וואס שיינט אריין אין אונז
יו"ט פסח

ספעציעלע דין ביי קטנים - שוחטין עליהם את הקרבן פסח

עס שטייט אין גמרא (סוכה מב:), **יכול לאכול כזית צלי, שוחטין עליו את הפסח, שנאמר** (שמות יב, ד) **אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ**. א קטן וואס קען שוין עסן א כזית פונעם קרבן פסח, קען מען אים שוין אריינרעכענען אין די חבורה פונעם קרבן פסח[א].

און אזוי ווערט געברענגט אין רמב"ם (פ"ב מהלכות קרבן פסח ה"ד), **ושוחטין על הקטנים שיהיו מכלל בני החבורה, לא שתהיה חבורה כולה קטנים שאינן בני דעת**. מען קען שחט'ן די קרבן פסח און אריינרעכענען קטנים וואס זאל זיין א טייל פון די חבורה. אבער - לייגט צו דער רמב"ם - מען קען נישט מאכן א חבורה וואס איז נאר פון קטנים, וויבאלד זענען נישט קיין בני דעת[ב].

די מפרשים שטעלן זיך[ג] פארוואס דער רמב"ם דארף אויסשמועסן אז קטנים צוזאמען קענען נישט שחט'ן א קרבן פסח, זיי זענען סיי ווי פטור פון מקיים זיין מצות, און זענען נישט מחויב צו ברענגן א

א. ועיי"ש ברש"י (ד"ה שוחטין וכו') שכתב וז"ל, ממנין אותו על בני החבורה, ואי לא, לא, דכתיב (שמות יב, ד) איש לפי אכלו תכסו, הראוי לאכילה.

ב. עיי"ש בכסף משנה שהקשה למה צריך הרמב"ם לחדש טעם חדש משום דאינם בני דעת, הוה לי' למעט מ'איש' ולא קטן, דנוכל למילף מזה שא"א לעשות חבורה רק מקטנים, ועיי"ש מה שמפרש באופן מחודש דברי הרמב"ם. ועוד יש להבין למה יצא הר"מ מגדרו לבאר טעם בדינו, מה שלא מצינו בכ"מ שאינו מפרש טעמי הדינים.

ג. עיין במנחת חינוך (מצוה ה' אות ב').

קרבן פסח, ממילא איז נישט שייך צו ברענגן א גאנצע קרבן פסח נאר פאר זיי אליינס[ד].

אזוי אויך דארף מען פארשטיין, עס שטייט אין רמב"ם (שם פ"ה ה"ז), **וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים, חייבין לעשות פסח שני, ואם שחטו עליו בראשון פטור.** א קטן וואס ווערט בר מצוה צווישן פסח און פסח שני איז מחויב צו ברענגן א קרבן - פסח שני, אבער אויב ער האט שוין געהאט א טייל (אלץ קטן) אינעם ערשטן קרבן פסח איז ער פטור פון ברענגן נאכאמאל א פסח שני.

שטעלט זיך דער כסף משנה (שם) מיט די אויבנדערמאנטע קשיא, ווי אזוי איז שייך צו זאגן לגבי א קטן אז ער האט שוין יוצא געווען מיטן ערשטן קרבן פסח אלס קטן, ער איז דאך געווען א קטן, און א קטן איז פטור פון אלע מצות.

ענטפערט דער מהר"י קורקוס[ה], אז וויבאלד מען זעט אין חז"ל אז מען האט מרבה געווען א קטן אין הלכות קרבן פסח[ו], טראץ וואס ער איז נישט מחויב מיט קיין מצות קען ער אויך נעמען א טייל אינעם קרבן פסח, דעריבער אויב איז ער שוין געווען א חלק אינעם ערשטן קרבן פסח, דארף ער נישט נאכאמאל ברענגן א קרבן פסח שני, טראץ וואס איז ער שוין היינט א גדול, און דעמאלטס איז ער נאך געווען א קטן.

קומט אויס לויט די מהר"י קורקוס, אז טראץ וואס ער איז א קטן און זיין גאנצע חיוב צו מקיים זיין מצות איז בלויז צוליב די מצוה פון חינוך[ז], אבער וויבאלד מען האט געגעבן א ספעציעלע רעכט דא ביי

ד. אפילו אויב מען וועט זאגן אז ער איז מחויב צוליב די מצוה פון חינוך, איז דאס נאר א מצוה דרבנן (כמבואר בסוכה כח: ובחגיגה ד.) און קרבן פסח איז מצוה דאורייתא.

ה. הובא שם בכסף משנה.

ו. אזוי ווי אויבן געברענגט אז קטן קען זיך אריינרעכענען אין א חבורה, ועיין עוד בנדרים לו. (ועיי"ש בתוס' ד"ה יביא) וכן ברמב"ם פ"ב מהלכות קרבן פסח הי"א, דנקטינן 'שה לבית אבות לאו דאורייתא', והיינו דקטנים אינם צריכים להימנות, ואוכלים ממקום שרוצים, ואינם כאוכלים שלא למנייו.

ז. ומצות חינוך אינו אלא מדרבנן, כדמבואר לעיל בהערה אות ד', ויעויין במנחת חינוך (שם) דמאריך להקשות ע"ז, כיון דכל מצות חינוך אינו אלא מדרבנן, א"כ האיך יכול

די מצוה פון קרבן פסח זיך צו קענען משתתף זיין אפילו ווען ער איז נאך א קטן, ממילא וועט ער אפילו יעצט - אלץ קטן - קענען יוצא זיין חיוב וואס ער וועט שפעטער באקומען ווען ער ווערט א גדול[ח].

אזוי אויך זעט מען אז טראץ באופן כללי ווען עס קומט צו די מצוה פון חינוך איז דאס בעיקר א חיוב פון א טאטע אויף זיינע זון און נישט אויף זיינע טעכטער[ט], עכ"ז דא ביי קרבן פסח זעט מען אז א טאטע קען אריינרעכענען אויך זיינע טעכטער צו נעמען א טייל אינעם קרבן פסח, אזוי ווי עס שטייט אין גמרא (פסחים פח.) **שה לבית, מלמד שאדם מביא ושוחט על ידי בנו ובתו הקטנים** וכו'[י]. ווייל דא ביי קרבן פסח האט מען געגעבן א ספעציעלע דין פאר קטנים אז זיי האבן אויך א חלק אין די מצוה[יא], און דאס איז א זאך וואס מיר געפונען נישט אין אנדערע ערטער.

"ביי קרבן פסח האט מען געגעבן א ספעציעלע דין פאר קטנים אז זיי האבן אויך א חלק אין די מצוה, א זאך וואס מיר געפונען נישט אין אנדערע ערטער"

לצאת עי"ז חיוב דאורייתא כשנתגדל, ודו"ק.

ח. מיט דעם פארשטייט מען אויך די ערשטע קשיא פארוואס דער רמב"ם דארף עקסטער אויסשמועסן אז קטנים קענען נישט מאכן אליין א קרבן פסח, וויבאלד דא - ביי קרבן פסח - איז פארהאן א באזונדערע אויסנאם פאר קטנים.

ט. כדאיתא בגמרא נזיר (כט.), דבנו חייב לחנכו אבל בתו אינו חייב לחנכה, והוא ע"פ הפסוק (משלי כב, ו), חֲנֹךְ 'לַנַּעַר' עַל פִּי דַרְכּוֹ.

י. ועיין שם ברש"י (ד"ה ע"י) שמפרש דהיינו בשביל שבנו ובתו הקטנים עליו לחנכן, ולכן מביא עליהן בין מדעתן בין שלא מדעתן כדאיתא שם.

יא. ועיי"ש בתוספות (בפסחים פח. ד"ה שה לבית), שהקשה דהיאך מאכיל פסח שלא למנויו, נהי דקטן אוכל נבילות אין בי"ד מצווין להפרישו, אבל לספות לו בידים אסור, כדאמרינן ביבמות (קיד.). ומתרץ תוס' דהתם ילפינן מלא תאכלום, ולא אסור אלא דומיא דשרצים ונבילות, אבל בכי האי גוונא - באכילת קרבן פסח - דאיכא מצות חנוך, הרי זו מצוה ומותר.

יעדע שטוב באקומט א קדושת בית המקדש

קומט אויס לויט די אויבנדערמאנטע ווערטער, אז פסח איז פארהאן א באזונדערע ענין וואס מען האט געגעבן פאר קטנים טראץ וואס זיי זענען בעצם פטור, און לכאורה דארף מען דאס פארשטיין, פארוואס דוקא ביי די יום טוב פון פסח האט מען געגעבן פאר קטנים א כח אז זיי זאלן אויך קענען יוצא זיין די מצות און חיובים פונעם יום טוב, א זאך וואס מען געפונט נישט ביי אלע אנדערע ימים טובים און מצות.

נאר אין דעם ענין ליגט א טיפערע דערהער אין די באדייט פונעם גאנצן יו"ט פסח. מען זעט עס אויך פון א אנדערע ארט אין די תורה, דארט ווי עס שטייט אין פסוק ביי די פרשה פון קרבן פסח (דברים טז, ה), **לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לָךְ**. די תורה געבט א באזונדערע איסור אז מען זאל נישט שחט'ן די קרבן פסח נאר אין בית המקדש.

לכאורה דארף מען פארשטיין, פארוואס זאל מען בכלל מיינען אז מען זאל יא קענען שחט'ן די קרבן פסח אינדרויסן פונעם בית המקדש? פארוואס איז דאס אנדערש פון אלע אנדערע קרבנות וואס דארט איז פשוט אז מען מוז עס שחט'ן אינעם בית המקדש?

נאר דער תירוץ איז, ווען די אידן זענען געווען אין מצרים און האבן מקריב געווען די קרבן פסח, שטייט אין די תורה (שמות יב, כב) **וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת**, דער אויבערשטער האט באפוילן כלל ישראל אז מען זאל נעמען די בלוט און עס אנשמירן אויף די שוועל פונעם טיר.

און די גמרא (פסחים צו.) לייגט צו, **שלוש מזבחות היו שם, על המשקוף, ועל שתי המזוזות וכו'**. ווען די אידן האבן גע'שחט'ן זייער קרבן פסח אין מצרים, האבן זיי געהאט דריי מזבחות, וואס דאס איז געווען די דריי ערטער פונעם שוועל פון די טיר, ווי מען האט געשמירט די בלוט פונעם קרבן פסח.

און דאס האט געהאט א באזונדערע באדייט און לימוד פאר כלל ישראל, אז די הויז פון יעדע איינציגסטע איד וואס האט גע'שחט'ן די קרבן פסח, איז נישט בלויז א הויז, עס איז א הויז וואס פארמאגט קדושת המקדש מיט דריי מזבחות אין זיך, עס איז א הויז וואס האט השראת השכינה אזוי ווי אין בית המקדש.

"די הויז פון יעדע איינציגסטע איד וואס האט גע'שחט'ן די קרבן פסח, איז נישט בלויז א הויז, עס איז א הויז וואס פארמאגט קדושת המקדש מיט דריי מזבחות אין זיך, עס איז א הויז וואס האט השראת השכינה אזוי ווי אין בית המקדש"

ווען מען טראכט אריין ווי אזוי עס האט אויסגעזען די קרבן פסח אין מצרים, די אידן זענען געווען פארשקלאפט 210 יאר אונטער די מצריים, און געארבעט ביטערליך שווער בחומר ובלבנים, און אויפגעבויעט פאר די מצריים זייערע טורעמעס אין פיתום און אין רעמסס, זיי האבן נישט געקענט קיין צורת אות, און זיכער נישט געהאט צופיל צייט צו לערנען און וואקסן תלמידי חכמים.

מיט־אמאל ווען עס איז געקומען די צייט ארויס־צו־גיין פון מצרים האט משה רבינו געזאגט פאר כלל ישראל אז יעדער איד דארף נעמען א שעפעלע און עס מַקדיש זיין פאר א קרבן און עס שחט'ן פאר א קרבן פסח.

כדי צו קענען מקריב זיין א קרבן, דארף מען קענען אן א שיעור הלכות פון קדשים וואס פאדערט זיך צו וויסן ווען עס קומט צו שחט'ן און מקריב זיין א קרבן, ווי אזוי קען זיין אז כלל ישראל האט זיך אויסגעלערנט אין אזא קורצע צייט די פולע הלכות וואס זיי האבן געדארפט וויסן?

נאר מען מוז זאגן, אז ווען ס'איז געקומען די צייט צו שחט'ן די קרבן פסח האט יעדער איד אין כלל ישראל געוואוסט פונקטליך וואס ער דארף טון, מיט אלע הלכות און דיקדוקים, וויבאלד עס איז נתגלה געווארן א מורא'דיגע אור און עס איז נשפע געווארן א ריבוי דעת

ושכל צו יעדעם איינעם אין כלל ישראל, און דאס געקומען דורך די גרויסע השראת השכינה וואס האט שורה געווען אין יעדע הויז פון כלל ישראל.

דעריבער טראץ וואס זיי זענען געווען אפגעמוטשעטע קנעכט און פארשקלאפט אונטער די טומאת מצרים, האט די דערהויבענע השראת השכינה וואס איז אראפגעקומען אין מצרים, געעפנט פאר כלל ישראל די שערי אורה, און דער אויבערשטער האט משפיע געווען א ריבוי דעת ושכל, און אזוי האבן די אידן משיג געווען אלע גרויסע הארות און השגות וואס זיי האבן געדארפט וויסן צו קענען מקריב זיין די קרבן פסח בכל פרטיה ודיקדוקיה מיט אלע סודות הקדושים וואס ליגט אין דעם[יב].

און דורכדעם האבן זיי זוכה געווען צו גאר הויכע השגות, און זוכה געווען אז זייערע שטובער האבן באקומען א קדושת בית המקדש, און די שוועל פון די טיר האט באקומען א קדושת המזבח, און דאס אלעס איז נישט געקומען דורך זייערע אייגענע כוחות, נאר די איז געווען די הארה וואס דער אויבערשטער האט ארייגעשיינט אין יעדע איד פון כלל ישראל, און משרה געווען שכינתו אין יעדע אידישע שטוב.

די גרויסע הארה פון פסח וואס שיינט אריין אין יעדע איד

מיט דעם פארשטייט מען פארוואס דוקא ביי די מצוה פון קרבן פסח האט דער אויבערשטער געדארפט עקסטער מצוה זיין אז מען טאר נישט מקריב זיין די קרבן פסח נאר אינעם בית המקדש, וויבאלד אזוי

יב. ענליך צו דעם טרעפט מען אין חז"ל ביי אברהם אבינו וואס האט זוכה געווען אז ער האט געקענט שפירן וואס ס'איז ריכטיג צו טון, אזוי ווי עס שטייט אין מדרש (בראשית רבה צה, סג), שתי כליות של אברהם אבינו היו נובעים לו חכמה, וכליות יועצות לב, (ועיין בגמרא ברכות סא.), און דאס איז געקומען פון די גרויסע השראת השכינה וואס אברהם אבינו האט געהאט. די זעלבע זאך איז געווען מיט כלל ישראל אין מצרים, זיי האבן זוכה געווען צו אזא הויכע דרגה אין השראת השכינה, אז אפילו זיי האבן נישט געלערנט די תורה, האבן זיי געוואוסט וואס די תורה פארלאנגט צו טון.

ווי ביי די זמן פון די קרבן פסח אין מצרים, איז יעדע אידישע שטוב באלאכטן געווארן מיט א קדושת בית המקדש, און מען האט זוכה געווען צו קדושת המזבח ביי די שוועל פונעם טיר. דאס זעלבע איז יעדעס יאר ווען עס קומט צו מקריב זיין די קרבן פסח קומט אראפ א מורא'דיגע השראת השכינה אויף יעדע איד, און בעצם וואלט מען געקענט קלערן אז אויב אזוי מעג מען אויך מקריב זיין די קרבן פסח ביי זיך אין שטוב, דעריבער דארף די תורה אנזאגן אז פונדעסטוועגן, מעג מען נאר מקריב זיין די קרבן פסח אין בית המקדש.

אזוי אויך פארשטייט מען פארוואס ביי די מצוה פון קרבן פסח איז דא א באזונדערע אויסנאם אז קטנים וואס זענען נישט מחויב אין קיין מצות, קענען אויך מקיים זיין און נעמען א טייל אינעם קרבן פסח, ווייל דאס זעלבע זאך איז געווען ביי יציאת מצרים, טראץ וואס כלל ישראל איז געווען בבחינת קטן, זיי האבן נישט געהאט קיין שום השגות, און האבן נישט געהאט די אייגענע כוחות צו מקריב זיין די קרבן פסח, נאר דער אויבערשטער האט אראפגעשיקט א השראה מלמעלה, דעריבער ווען עס קומט צו מקריב זיין די קרבן פסח קען אפילו א קטן האבן א חלק און זיך מיט־רעכענען מיטן קרבן פסח.

און די הארה שיינט אריין אין יעדע איד ווען עס קומט פסח, טראץ וואס ער אליינ'ס מיט זיינע קליינע השגות, האט נישט די כוחות צו קענען משיג און דערגרייכן די גרויסע אורות וואס קומט אראפ אין אזא הייליגע יו"ט פון פסח, נאר דער אויבערשטער איז דער וואס שיינט אריין אין יעדע איד, און איז משרה שכינתו אין יעדע אידישע שטוב, און יעדער איינער איז זוכה צו ריבוי השכל והאור ווען עס קומט די יום טוב פון פסח.

"די הארה שיינט אריין אין יעדע איד, טראץ וואס ער אליינ'ס מיט זיינע קליינע השגות, האט נישט די כוחות צו קענען משיג און דערגרייכן די גרויסע אורות וואס קומט אראפ אין אזא הייליגע יו"ט, נאר דער אויבערשטער שיינט אריין אין יעדע איד, און יעדער איינער איז זוכה צו א ריבוי דעת ושכל"

פסח איז א באזונדערע הארה אפילו פאר קטני הדעת

מיט דעם קען מען אויך פארשטיין פארוואס ביי יום טוב פסח האבן די קטנים אזא גרויסע חלק אינעם יום טוב, אזוי ווי עס שטייט אין די תורה ביי די מצוה פון סיפור יציאת מצרים (שמות יג, ח) **וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר וגו'**, וואס דאס איז פון די הויפט מצות וואס איז דא אינעם יו"ט פסח.

וויבאלד א גרויסער חלק פון יו"ט איז געווען די הארת הדעת וריבוי השכל וואס איז אריינגעשיינט געווארן אין יעדע איד, טראץ וואס ער איז געווען קליין און האט נישט געהאט די אייגענע כוחות דאס צו פארשטיין, האט דער אויבערשטער אריינגעשיינט העכער אלע השגות און אויפגעהויבן כלל ישראל פון א בחינה פון קטני הדעת צו גדולים מיט גרויסע הארות און השגות.

און באמת איז דאס א גרויסע יסוד אין עבודת ה' בכלל, אז בעצם א מענטש אליינס וואס איז א בשר ודם, און איז ארומגענומען מיט גשמיות, האט נישט די אייגענע כוחות צו קענען משיג זיין די תורה, נאר דער אויבערשטער איז פושט יד און לייגט אריין די כח און קדושה אין א מענטש אז ער זאל דאס קענען משיג זיין[יג].

און יעדע מענטש האט אין זיך א מורא'דיגע קדושה, אזוי ווי עס שרייבט הרמ"ע מפאנו זי"ע[יד] אויפן פסוק (תהלים פד, ה) **אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ** וגו'. לכאורה וואלט ענדערש געדארפט שטיין 'יושבי **בבתיך**'[טו],

יג. אזוי ווי עס איז שוין אויסגעשמועסט געווארן באריכות אינעם שמועס "דביקות און התקשרות צום באשעפער" (חלק א'), די ווערטער פון חז"ל (רש"י בראשית ב, ז ד"ה עפר מן האדמה), אז ווען דער אויבערשטער האט גענומען ערד צו באשאפן אדם הראשון, האט דער אויבערשטער גענומען די ערד פון די 'מזבח אדמה', און די ספה"ק זענען מסביר אז דער אויבערשטער האט דוקא גענומען ערד פון אונטער די מזבח, צו ווייזן אז אפילו די גשמיות'דיגער חלק פון א מענטש איז אויך לכתחילה באשאפן געווארן מיט א קדושה, עס קומט פון א מקום קדוש, און עס איז א כלי וואס איז גרייט צו מקבל זיין קדושה און האט די כוחות צו דינען דער אויבערשטער אפילו מיט זיין גשמיות'דיגער לבוש.

יד. עשרה מאמרות מאמר חקור דין חלק א' פרק כ"ו.

טו. אזוי ווי עס איז משמע פשטות די לשון פונעם משורר, וואויל זענען די מענטשן

נאר דאס איז מרמז אויפן מענטש אליינס - וואויל איז דער מענטש אליינס - אז ער פארמאגט אינעווייניג אין זיך מורא'דיגע כוחות זיך צו דערקענען דערהייבן און באקומען הויכע השגות אין קדושה און אין עבודת השי"ת ביז ער אליינס איז זוכה צו זיין א בית לה' אז די שכינה איז שורה אויף אים אזויווי אין בית המקדש.

"מען טוט אן א ווייסע קיטל פסח ביים סדר, ווייל דערמיט איז מען דומה צום כהן גדול ווען ער גייט אריין יום כיפור לפני ולפנים אין קודש הקדשים און איז אנגעטון מיט בגדי לבן"

אזוי ווי עס שטייט אין פסוק (תהלים נא, יז) **ה' שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ**, דער אויבערשטער איז דער וואס מאכט אויף די מויל פון א מענטש, און ער איז דער וואס לייגט אריין די ווערטער אין מויל, און דער חלק האלקי - דער חלק הרוחני איז דער וואס רעדט ארויס פונעם מענטש.

און הויפט־זעכליך ווען עס קומט דער יום טוב פסח, באקומט יעדער מענטש א מורא'דיגע הארה רוחני, אזוי ווי עס שטייט אין מהר"ל[טז], א מורא'דיגע טעם פארוואס מען טוט אן א ווייסע קיטל פסח ביים סדר, ווייל דערמיט איז מען דומה צום כהן גדול ווען ער גייט אריין יום כיפור לפני ולפנים אין קודש הקדשים און איז אנגעטון מיט בגדי לבן.

און עס שטייט אין חז"ל (תמיד פרק ג' משנה ח'), אז ווען דער כהן גדול האט דערמאנט די שם המפורש האט מען געקענט הערן די קול פונעם כהן גדול ביז יריחו[יז], און דער פשט דערפון איז, אז דאס איז

וואס זיצן ביי דער אויבערשטער אין שטוב.

טז. הובא בהגדה של פסח למהר"ל מפראג, ומקורו ממש"כ המהר"ל בגו"א (ויקרא ח, טז), דלבישת בגדי לבן כל השנה ע"י כהן הדיוט אינה מצד מעלה שבו. והביאור הוא שהרי בעולם התחתון אין הפשיטות מצד המעלה וע"כ הכהן הדיוט שהוא בדרגה נמוכה אין פשיטותו מצד המעלה, משא"כ הכהן גדול שהוא תמיד בדרגה חשובה של בגדי זהב, בע"כ הא דלובש בגדי לבן ביוה"כ הוא מצד המעלה היותר גדולה של עולם הנבדל.

יז. דער שטאט יריחו איז געווען ווייט צען פרסאות פון ירושלים.

נישט געווען קיין מענטשליכע געשריי, נאר עס איז געווען דער חלק אלקי - דער געטליכער חלק - פונעם כהן גדול וואס איז ארויסגעקומען פונעם כהן גדול אינעם טאג פון יום כיפור.

> **"דאס איז ארויסגעקומען פון די חלק האלקי פונעם מענטש, וואס האט ארויסגעשריגן הלל אויף א מורא'דיגע מדריגה פון התפשטות הגשמיות, און דאס האט געשפאלטן די דאך פון גרויס דביקות און התקרבות צום אויבערשטער"**

און אזוי אויך טרעפט מען ווען כלל ישראל איז ארויפגעקומען קיין ירושלים מקריב צו זיין די קרבן פסח, שטייט אין חז"ל (פסחים פה:), אז ווען מען האט געזאגט הלל - **'פקע איגרא'** - איז די דאך געשפאלטן געווארן, וואס דאס איז געווען גאר א הויכע השגה וואס איז בכלל נישט געווען לויט די מדריגה פון אלע אידן.

נאר ווען מען איז אנגעקומען קיין ירושלים און מען האט מקריב געווען די קרבן פסח, האט זיך געעפענט די מוח און הארת השכל פון יעדע איינציגסטע איד, און עס איז געווארן א השראת השכינה אין יעדע אידישע שטוב, און אין יעדע אידישע הארץ. און מיט די הארה האט מען געזאגט הלל, וואס דאס איז ארויסגעקומען פון די חלק האלקי פונעם מענטש וואס האט ארויסגעשריגן הלל אויף א מורא'דיגע מדריגה פון התפשטות הגשמיות, און גאר הויכע רוחניות'דיגע השגות, און דאס האט געשפאלטן די דאך פון גרויס דביקות און התקרבות צום אויבערשטען.

והגדת לבנך - דער באשעפער צו כלל ישראל

לכאורה ווען מען קומט צו יום טוב פסח און מען וויל מקבל זיין אלע גרויסע השפעות וואס עס קומען אראפ אין די הייליגן סדר נאכט, וואלט מען לכאורה געדארפט גיין צו דער גרעסטער צדיק וואס איז פארהאן אינעם דור, און זען ווי אזוי ער פראוועט א סדר, און אזוי קענען מקבל זיין די גרויסע אור וואס קומט אראפ אין די נאכט[יח].

יח. באמת איז פארהאן אזא בחינה, אזוי ווי עס איז באקאנט פונעם הייליגן אמרי נועם

אבער פסח האט דער אויבערשטער אויסגעשטעלט אז די צורת המצוה איז דורך 'והגדת לבנך', א טאטע דארף איבערגעבן פאר זיין קינד, בפשטות לערנט מען אז דאס איז א מצוה פון א טאטע צו א קינד, אבער לכאורה וואלט דאס דענסמאל געקענט אריינגיין אין די שטענדיגע מצות חינוך וואס איז נאר מדרבנן, און דא קומט די תורה זאגן א באזונדערע מצוה דאורייתא פון 'והגדת לבנך'.

נאר עס איז פארהאן א טיפערע פשט. דאס איז א נייע חינוך, אזוי ווי עס איז געווען אין די צייט ווען די אידן זענען ארויס פון מצרים, און זענען געווען בבחינת קטנים, זיי האבן גארנישט געוואוסט, און האבן נישט געהאט קיין שום מדריגות מיט זיך, און ווען ס'איז געקומען די נאכט פון פסח האט דער אויבערשטער מיט־אמאל אריינגעשיינט א לעכטיגקייט און השגה אין יעדע איד פון כלל ישראל, אסאך העכער פון זיינע מדריגות, און זיי האבן געקענט מקריב זיין די קרבן פסח, טראץ וואס זיי זענען געווען זייער ווייט דערפון אין השגה.

"אפילו אונז זענען קטנים, און אונז האבן נישט די שכל צו די גרויסע השגות, אבער יעדע אידישע נשמה שפירט אז עס פלאקערט און עס ברענט אין אים א געוויסע העכערקייט, אפילו מען האלט נישט דערביי"

דאס פאסירט יעדע יאר ווען עס קומט פסח, אפילו אונז זענען קטנים, און אונז האבן נישט די שכל צו די גרויסע השגות, אבער יעדע אידישע נשמה שפירט אז עס פלאקערט און עס ברענט אין אים א געוויסע העכערקייט, אפילו מען האלט נישט דערביי, און אסאך מאל פארשטייט מען נישט פארוואס קאכט זיך אזוי? וואס ברענגט אין מיר? איך בין דאך אזוי ווייט פון דעם.

זי"ע, וואס האט געטייטשט דער פסוק (ויקרא ו, ט) 'מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ' בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ, די מצות דארף געגעסן ווערן ביי א הייליגער איד און צדיק.

"דער אויבערשטער קומט אראפ מיט א בחינה פון 'והגדת לבנך' און שיינט אריין א ריבוי אור ושכל אין יעדעם איינעם פון אונז, כדי אונז זאלן קענען מקבל זיין די גרויסע אור וואס קומט אראפ אין יו"ט פסח"

אבער דאס קומט וויבאלד דער אויבערשטער קומט אראפ מיט א בחינה פון 'והגדת לבנך' אז ער איז מקיים מיט אונז - זיינע קינדער דעם 'והגדת לבנך' און שיינט אריין א ריבוי אור ושכל אין יעדעם איינעם פון אונז, כדי אונז זאלן קענען מקבל זיין די גרויסע אור וואס קומט אראפ אין יו"ט פסח.

און דאס איז ווי אזוי דער אויבערשטער האט קובע געווען דער יום טוב, ווי עס שטייט אין חז"ל (ברכות ט.) **עד מתי אתה אוכל והולך** (את הקרבן פסח), זאגט די גמרא אזוי ווי עס שטייט אין פסוק (דברים טז, ו) **כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם**"[יט]. דאס איז מרמז אז מען עסט די קרבן פסח אזוי ווי עס איז געווען אין מצרים, מיט די זעלבע השגה און אופן וואס עס איז געווען דעמאלטס אז מען איז געווען קטני הדעת און דער אויבערשטער האט אויפגעהויבן יעדע איד צו זייער הויכע מדריגות.

די זעלבע איז יעדע יאר ווען עס קומט פסח קומט אראפ די זעלבע הארה אין שיינט אריין אין יעדעם איינעם, און יעדער איינער האט די כח אזוי ווי די אידן אין מצרים, אז טראץ וואס מען איז אזוי ווי קטנים און מען האט נישט די אלע גרויסע השגות, דאך האט מען די זכיה אז דער אויבערשטער זאל אונז געבן ריבוי אור ושכל אין די גרויסע נאכט פון פסח.

און ווען מען פארשטייט די פשט פון 'והגדת לבנך' און מען פארשטייט אז אונז זענען די קטנים, אזוי ווי עס איז געווען ביי יציאת מצרים, דעמאלטס איז מען זוכה זיך צו מקשר זיין צו די מקור האמת און צו די נקודת האור, און מען איז מוכן צו זיין א כלי צו מקבל זיין די השפעות וואס קומט אראפ פון א טאטע צו א קינד.

יט. פשטות דרש'ענט די גמרא דארט, אז מען קען עסן די קרבן פסח ביז די עלות השחר, אזוי ווי עס איז געווען ביי פסח מצרים.

און דעמאלטס קען מען אנפאנגן צו שפירן די הארת אלקי וואס קומט אראפ אין אזא נאכט, און מען איז זוכה צו נייע השגות וואס שיינט אריין אינעם מענטש, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק (מיכה ז, טו), **כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת**, מען איז זוכה צו די זעלבע הארה און השגות וואס איז געווען ווען די אידן זענען ארויס פון מצרים.

די ריבוי אור ודעת בלייבט נישט שטענדיג מען דארף אליינ'ס ארבעטן

מען דארף אבער וויסן אז די גרויסע הארה וואס קומט אראפ פסח ביינאכט בלייבט נישט שטענדיג, עס איז ווי א בליץ וואס געבט א שיין אויף און מאכט ליכטיג, אבער גלייך נאכדעם ווערט צוריק פינסטער, וויבאלד נאכדעם פאנגט זיך אן די אייגענע עבודה וואס מען דארף הארעווען מיט די אייגענע כוחות.

אזוי ווי עס איז געווען ביי די אידן אין מצרים, ווען עס איז געקומען פסח ביינאכט האט אויפגעשיינט ביי זיי א מורא'דיגע הארה, מען איז אנגעקומען צו געוואלדיגע מדריגות, די שטוב האט געהאט א קדושת בית המקדש, און די שוועלן פון טיר האבן געהאט קדושת מזבח, אבער נאכדעם איז אלעס צוגענומען געווארן, און מען האט געדארפט ארבעטן מיט די אייגענע כוחות ביז זיי זענען געווען גרייט צו מקבל זיין די תורה ביי מעמד הר סיני.

עס שטייט אין די משנה (פסחים פרק ה' משנה ה') **הפסח נשחט בשלש כתות** וכו' **נכנסה כת הראשונה נתמלאת העזרה נעלו דלתות העזרה**. די קרבן פסח האט מען גע'שחט'ן אין בית המקדש צוטיילט אין דריי כתות, און איינמאל די בית המקדש איז געווארן אנגעפילט האט מען פארשפארט די טויערן פון די עזרה[כ], און מען האט נישט געקענט אריינגיין ביז די כתה האט געענדיגט שחט'ן די קרבן פסח.

כ. די גמרא אין פסחים (סד:) ברענגט א מחלוקת אביי און רבא, צו מען האט פארשפארט די טויערן אדער די טויערן האבן זיך פארשפארט פון זיך אליינ'ס

"פלוצלונג ווערט אים צוריק טונקל, ער איז צוריק אין די חשכות'דיגע גלות, ער האט פארלוירן אלע זיינע הויכע מדריגות וואס ער האט געהאט, און ער שפירט ווי מען האט פארמאכט אויף אים די טויערן"

די לימוד וואס אונז קענען דערפון ארויסלערנען איז, אז ס'איז ריכטיג אז עס מאכן זיך אויף די טויערן פון השפעות, עס שיינט אריין אין יעדע אידישע הארץ, און מען ווערט זייער דערהויבן, אבער נאכדעם ווערן די טויערן פארשפארט, און מען קען שוין מער נישט צוקומען צו די גרויסע אור וואס איז געווען בשעת הקרבת קרבן פסח.

און אסאך מאל קען דאס ברענגן א צובראכנקייט פאר א מענטש, עס קען אים מאכן מוטלאז, ווען פלוצלונג ווערט אים צוריק טונקל, ער איז צוריק אין די חשכות'דיגע גלות, ער האט פארלוירן אלע זיינע הויכע מדריגות וואס ער האט געהאט, און ער שפירט ווי מען האט פארמאכט אויף אים די טויערן.

דארף מען אבער וויסן אזוי ווי עס איז ידוע פון צדיקים זי"ע, אז עס איז פארהאן צוויי 'פתחים', כלל ישראל בעט און זאגט פארן באשעפער: **'פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק'**[כא] עפן אונז אויף די טיר, אונז זאלן זיך קענען דערנעענטערן צו דיר, אונז זאלן שפירן דיין נאנטקייט און השראת השכינה, עס איז אונז זייער שווער צו דינען דער אויבערשטער מיט א חשכות און הסתר פנים.

ענטפערט דער אויבערשטער[כב]: **פתחו לי פתח כחודה של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם**, ענק זאלן עפענען פון ענקער זייט בלויז א קליינעם פתח, אבער עס זאל זיין 'של מחט', א נאדל איז טאקע זייער דין און קליין, אבער עס גייט אַדורך און אַדורך,

---

דורך א נס, און די יסוד המחלוקת איז צו סומכין על הנס אדער אין סומכין על הנס, ועיי"ש.

כא. תהלים קיח, יט.

כב. מדרש שיר השירים רבה ה, ג.

ווען מען טוט אפילו א קלייניקייט - וויפיל מען קען מיט די אייגענע כוחות - אבער עס ווערט געטון אַדורך און אַדורך, דעמאלטס איז מען זוכה אז די עבודה ווערט נאכדעם געטון פון זיך אליינס און דער אויבערשטער געבט שוין די כוחות צו גיין ווייטער.

"א נאדל איז טאקע זייער דין און קליין, אבער עס גייט אדורך און אדורך, ווען מען טוט אפילו א קלייניקייט - וויפיל מען קען מיט די אייגענע כוחות - אבער עס ווערט געטון אדורך און אדורך, דעמאלטס איז מען זוכה אז די עבודה ווערט נאכדעם געטון פון זיך אליינס און דער אויבערשטער געבט שוין די כוחות צו גיין ווייטער".

עס גייט טאקע נישט אין איין מינוט, מען דארף ארבעטן אויף דעם, און ווען מען פראבירט עס צו טון שנעל גייט עס נישט, אזוי ווי ווען מען וועט נעמען א נאדל און דאס געבן שנעלערהייט א שטעך אריין, וועט זיך עס צובייגן און וועט נישט קענען דורכגיין, מען טאר נישט כאפן קיין מדריגות, אבער אויב מען פאנגט אן קליין און צוביסלעך, איז מען זוכה אזוי ווי דער פסוק זאגט ווייטער (שם) **זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ**. דער אויבערשטער עפנט אויף ברייט די טויערן און מען איז זוכה צו דערגרייכן אלע גרויסע מדריגות.

און דאס איז די עיקר עבודה, ווען עס גייט שווער און מען שפירט נישט ווי מען דערגרייכט הויכע השגות. און טאקע פון די עבודה האט דער אויבערשטער די גרעסטע נחת רוח און תענוג, וויבאלד דאס קומט אן זייער שווער, און דער מענטש שפירט זיך ווייט פונעם באשעפער. ווייל איינמאל עס עפנט זיך די טויערן גייט דאס שוין זייער לייכט און די עבודה ווערט שוין געטון פון זיך אליינס.

"עס גייט נישט אין איין מינוט, מען דארף ארבעטן אויף דעם, און ווען מען פראבירט עס צו טון שנעל גייט עס נישט, אזוי ווי ווען מען וועט נעמען א נאדל און דאס געבן שנעלערהייט א שטעך אריין, וועט זיך עס צובייגן און וועט נישט קענען דורכגיין"

זאל דער אויבערשטער העלפן אז מען זאל זיך קענען באנוצן מיט אונזער כלי פון 'מאמינים בני מאמינים', מען זאל קענען גלייבן מיט א פארזיכערקייט אז מען גייט געהאלפן ווערן, און מען זאל באקומען נייע השגות, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק (מיכה ז, טו), **כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת**, מען זאל זוכה צו די זעלבע הארה און השגות וואס איז געווען ווען די אידן זענען ארויס פון מצרים מיט ריבוי אור ודעת, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים, בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.